

ВЧИТИСЯ НА ДІАГНОСТИЧНИХ ПОМИЛКАХ... (ЗА МАТЕРІАЛАМИ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ДО 93-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ПРОФЕСОРА БЕРЕЖНИЦЬКОГО МИРОСЛАВА МИКОЛАЙОВИЧА, Івано-Франківськ, 2022 р.)

Н.М. Середюк

Івано-Франківський національний медичний університет

Івано-Франківський національний
медичний університет

ВЧИТИСЯ на ДІАГНОСТИЧНИХ ПОМИЛКАХ...
До 93-річчя від дня народження
професора БЕРЕЖНИЦЬКОГО
МИРОСЛАВА МИКОЛАЙОВИЧА

ІВАНО-ФРАНКІВСЬК 02.06.2022 р.

Лауреат Ордена Святого
Пантелеймона
Заслужений діяч науки
і техніки України
д. мед. н., професор,
ESC Professional Member
HFA, EHRA Gold Member
ACVC Silver Member
НЕСТОР СЕРЕДЮК

УДК: 616-036+616-071

DOI: 10.31793/2709-7404.2022.3-2-3.14

© Н.М. Середюк

«Хірургом можеш ти не бути,
терапевтом — бути зобов'язаний», -
не раз нагадував
професор
Мирослав Бережницький

**РАНКОВІ П'ЯТИХВИЛИНКИ –
ЗВІТ ЧЕРГОВОГО ЛІКАРЯ З УЧАСТЮ
ВСІХ ЛІКУЮЧИХ ЛІКАРІВ та чергового
персоналу відділення.**

Це одна з ефективних форм
лікувально-діагностичного процесу,
якій МИРОСЛАВ МИКОЛАЙОВИЧ
надавав особливого значення.

КЛІНІЧНИЙ ОБХІД – СВЯТА СПРАВА ДЛЯ МИРОСЛАВА МИКОЛАЙОВИЧА. ЗАЗВИЧАЙ БУЛИ ДВА ЩОДЕННІ ОБХОДИ.

ПЕРШИЙ – це КЛІНІЧНИЙ РАНКОВИЙ ОБХІД.

НА обході обов'язково були ЗАВІДУВАЧ ВІДДІЛУ, ДОЦЕНТ, ЛІКУЮЧИЙ ЛІКАР, вільні від педпроцесу клінічні співробітники кафедри, лікарі-ординатори відділення та, ЗВІСНО, СТУДЕНТИ.

ДРУГИЙ – це ВЕЧІРНІЙ ОБХІД, він ПРОВОДИВСЯ УВЕЧЕРІ

з 20:00 до 22:00, тут обов'язково були черговий лікар та знову ж таки – студенти.

ДЛЯ ЧОГО ЦЕ ПОТРІБНО?

Відповідь проста: для оцінки динаміки захворювання, ефективності лікування.

ВЧИТИСЯ на ПОМИЛКАХ – професійне терапевтичне кредо професора Мирослава Бережницького.

«Лікарями, як і солдатами, не народжуються, ними стають», – повторював постійно професор Бережницький М.М.

ВІН вважав, що для формування лікаря неодмінно потрібні такі складові:

- 1. МЕДИЧНИЙ ХАРАКТЕР МИСЛЕННЯ і ПОВЕДІНКИ – ГОСПОДЬ БОГ, БАТЬКИ, ШКОЛА.**
- 2. Лікарські знання – УНІВЕРСИТЕТ, СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ, КУРСИ.**
- 3. Уміння володіти лікарськими діяннями і прийомами (студентська ПРАКТИКА, інтернатура, щоденні лікарські маніпуляції, виконувані особисто).**
- 4. Уміти вчитися лікарювати на своїх же помилках (важко, болісно).**

Архів діагностичних помилок

Мирослав Миколайович був єдиним професором університету, який скрупульозно

архівував неправильні діагнози!

Я бачив цю оригінальну картотеку!!!

Це були бібліографічні картки, на яких фіксувалися випадки із практики у вигляді помилкового клінічного і правильного патологоанатомічного діагнозів.

Тут же, на цій КАРТЦІ, резюмувалось, що саме треба було зробити, щоб встановити правильний діагноз.

Я вважаю, що ця сторінка професійної діяльності високоповажного МИРОСЛАВА МИКОЛАЙОВИЧА повинна бути опублікована на сторінках часопису «ТЕРАПЕВТИКА», який гордо носить його ім'я.

PRIMUM NON NOCERE –

насамперед не зашкодити!!!

На перший погляд: «ТАК, НЕ зашкодити», – зазначає Мирослав Миколайович, але ще краще й інше гасло:

«Дати пацієнту шанс вижити».

«Хороший лікар – це не лише грамотний і ерудований фахівець чи фахівчиня, не лише гуманіст чи

гуманістка, але й рішучий та діяльний лікар!» – невпинно повчав нас МИРОСЛАВ МИКОЛАЙОВИЧ.

Підтвердженням цих слів є наші військові лікарі, які в жорстких і жорстоких умовах рятують життя наших воїнів.

Боязливий лікар – це добре чи погано ?

На думку проф. Бережницького М.М., боязливий лікар – це небезпечний різновид лікаря, який завжди знаходить тисячу причин і виправдань, щоб нічого не зробити для хворого, **МОВЛЯВ,**

ЩОБ НЕ ЗАШКОДИТИ.

Мирослав Миколайович був напрочуд сміливим, рішучим, повністю дебюрократизованим і водночас скромним і терплячим лікарем.

Він унікав пустодзвону, метушні, як і надмірної люб'язності, був інтелегентом у найкращому розумінні цього слова.

«СКІЛЬКИ ЧАСУ слід говорити із хворим?» – запитав я Мирослава Миколайовича.

«Це не риторичне питання, адже слово так само лікує, як і шкодить, як і ліки, до речі. Найкраще, – навчав нас Мирослав Миколайович, – коли мова лікаря коротка й обґрунтована, просякнута оптимізмом і впевненістю, яскрава й навіть афористична».

Підтвердженням останніх слів є практика професора Авіосора Мойсея Лазаровича – завідувача кафедри факультетської терапії нашого університету (тоді медичного інституту), яка функціонувала на базі терапевтичного відділення, завідувачем якого був спочатку лікар-ординатор, потім кандидат медичних наук Мирослав Бережницький. Вони обидва – **ВЧИТЕЛЬ** і **УЧЕНЬ** – завжди знаходили дотепний вислів або й анекдот, який надавав хворому наснаги до життя, до швидшого одужання.

Клінічний нюх FLEURE CLINIQUE – важлива особливість лікаря!

КЛІНІЧНИЙ НЮХ НА ДІАГНОЗ – це, безперечно, унікальна професійна характеристика професора Мирослава Бережницького.

ВІН часто встановлював правильний діагноз навіть тоді, коли, здавалося б, не було на те НІЯКИХ документальних фактів. Наприклад, ургентний випадок в Яремчі.

Пацієнт прибув на відпочинок з іншої держави. В анамнезі перенесений передній інфаркт міокарда, артеріальна гіпертензія. Одразу ж після приїзду він відправився в гори – «по гриби» (у супроводі...). Уночі з'явився раптовий біль за грудниною та в міжлопатковій ділянці, який швидко змістився ближче до поперекової ділянки. ЕКГ не вказувала на появу «нової» ішемії міокарда, наявними були патерн QS, ізоелектричний ST та стабільно інвертований зубець T у відведеннях V₁-V₆ (постінфарктне серце). Ми подумали про нестабільну стенокардію, але ж біль не вщухав попри інтенсивну антиішемічну терапію. Викликаємо на підмогу професора Бережницького М.М. Він спочатку задумався, ще раз оглянув хворого та його «стару і нову» ЕКГ, чомусь послухав стетоскопом живіт, звернув увагу на слабший на лівій нозі пульс, ніж на правій, і каже: «Тут «розшаровуюча аневризма аорти». АВТОПСІЯ підтвердила діагноз професора.

«КЛІНІЧНИЙ НЮХ

професора БЕРЕЖНИЦЬКОГО М.М. – це ОСЯЯНЕ СУЦВІТТЯ ІНТУЇЦІЇ ВЕЛИКОГО КЛІНІЦИСТА!» – додає його учень доцент МИХАЙЛО ДЗЕМАН, заступник головного редактора (член-кореспондент НАМНУ, проф. РОЖКО М.М.) унікального часопису «ТЕРАПЕВТИКА».

Цей FLEURE CLINIQUE французьких лікарів-практиків давав йому можливість вивищитись серед інших лікарів, але ВІН цього НЕ РОБИВ НІКОЛИ!

Він вчив нас, тоді ще молодих «спеців», як треба думати біля ліжка хворого та як треба читати спеціальну літературу поміж рядочків сухого тексту наукової статті чи дисертації.

LE FLAIR
CLINIQUE

seu

КЛІНІЧНИЙ НЮХ:

Отож і сучасному лікарю-практику
не завадить пам'ятати правило
французьких клініцистів:
LE FLAIR CLINIQUE

...мати КЛІНІЧНИЙ НЮХ,
але й МСКТ не цуратись!!!

АВІОСОР М.Л. (1897-1969).
Уродженець м. Ромни, нині
Сумської області в Україні.
Завідувач кафедри факультетської
терапії (1946-1966) Станіславського
(Івано-Франківського) медичного
інституту (університету)).

**Про ВЧИТЕЛЯ
МИРОСЛАВА МИКОЛАЙОВИЧА
ПРОФЕСОРА АВІОСОРА
МОЙСЕЯ ЛАЗАРОВИЧА**

М.Л. АВІОСОР – після закінчення **КОНОТОПСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ** з 1916 по 1922 рік навчався на **медичному факультеті Київського університету святого Володимира**. **Був талановитим учнем професора СТРАЖЕСКА МИКОЛИ ДМИТРОВИЧА, який у своїй праці «ВІД СУМЕРОК ДО СВІТЛА» (1950) писав, що дослідження АВІОСОРА М.Л. забезпечили «...важливий внесок у вивчення клінічної симптоматології декомпенсації кровообігу при ХНК (тепер ХСН), яку він (АВІОСОР М.Л.) позначав як циркуляторна дистрофія».**

ОБЛАСНЕ ТОВАРИСТВО ТЕРАПЕВТІВ

- Сформована професором М.М. Бережницьким концепція розвитку синдрому легеневого серця і сьогодні є основою сприйняття цього симптомокомплексу. Проф. **БЕРЕЖНИЦЬКИЙ** довів, що синдром легеневого серця виникає за дуже широкого спектра патологій, часто не сумісних із життям порушень гемодинаміки малого кола кровообігу та їх ускладнень, які розвиваються за відсутності первинного ураження серця.
- Чітко визначені професором М.М. Бережницьким критерії **ЛЕГЕНЕВОГО СЕРЦЯ** стали визначальними для застосування в комплексному лікуванні таких пацієнтів вітчизняних брендів препаратів **кверцетину, фітосорбенту, тивортину аспартату**.

БЕРЕЖНИЦЬКИЙ
Мирослав Миколайович,
проф. каф. шпитал. терапії (1973-1978), зав. каф. пропедевт. терапії (1978-1983) і терапії стоматол. ф-ту (1984-1991). Голова терапевт. т-ва Івано-Фр. обл. (1982-1991).
Наук. дослідж. присвяч. вивченню проблеми хроніч. «легеневого серця», діагностиці та лікуванню ревматоїдного артриту.

Фундатори Прикарпатської школи терапевтів

П.М. Вакалюк
(1928-1981)

М.М. Бережницький
(1929-1991)

В.Г. Денисюк
(1922-1994)

Фундатори Прикарпатської школи терапевтів

Євген Михайлович НЕЙКО

Дійсний член Національної академії медичних наук України, член президії НАМН України, почесний член Академії медицини Польщі, доктор медичних наук, професор, володар золотої медалі Альберта Швейцера, ректор університету (1987-2010)

Етапи формування Прикарпатської терапевтичної школи

Стражеско м.д.

**АВІОСОР М.Л.
БЕРЕЖНИЦЬКИЙ М.М.**

**БОРІН Я.В.
ВАКАЛЮК П.М.**

КРАВЕЦЬ М.П.
ВАНДЖУРА І.П.
БИГАР П.В.
ПАРАЩАК А.П.
ОРНАТ С.Я.
ОРИНЧАК М.А.

Макось Р.П.
Денисюк В.Г.
СЕРЕДЮК Н.М.
ГЛУШКО Л.В.
КУПНОВИЦЬКА І.Г.
ВАКАЛЮК І.П.

Нейко Євген Михайлович

Боцюрко В.І., Нейко В.Є., Міщук В.Г., Дикий Б.М., Бойчук Т.В., Митник З.М., Головач І.Ю., Вірстюк Н.Г., Дума З.В., Дзвонковська В.В., Яцишин Р.І., Островський М.М., СЕРЕДЮК В.Н., ЧЕРНЮК Н.В., ГЕРИЧ П.Р., ВАКАЛЮК І.І., НЕСТЕРАК Р.В.

МІЦНЕ ВІТРИЛО – ДУМКИ ОКЕАН

ШКОЛА ЕНДОКРИНОЛОГІВ –
рідна сестра ТЕРАПЕВТІВ
ГАРАГАШЯН АРА АРМЕНАКОВИЧ
БОЦЮРКО ВОЛОДИМИР ІВАНОВИЧ
ВАНДЖУРА ІРИНА ПЕТРІВНА
ВАЦЕБА ТАМАРА СЕРГІЇВНА
ДІДУШКО ОКСАНА МИКОЛАЇВНА
КОСТІЦЬКА ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА
СКРИПНИК НАДІЯ ВАСИЛІВНА

Було колись
Три мушкетери
Прикарпатської
школи
внутрішньої
медицини

Зліва направо:
проф. ВЕТОЩУК В.І.,
проф. БЕРЕЖНИЦЬКИЙ М.М.,
доц. СЕРЕДЮК Н.М.

Коротка перерва
в науково-
практичній
конференції

АМБРУАЗ ПАРЕ, відомий придворний лікар короля ФРАНЦІЇ ЛЮДОВІКА XIV, на слова КОРОЛЯ: «...Надіюсь, лікарю, ти мене будеш лікувати не так само, як лікуєш волоцюг, розбійників та злодіїв?», – відповів: «Ні, Ваше Величносте, я Вас буду лікувати так само, як я лікую бідняків, розбійників та злодіїв!» Саме такий принцип лікарювання сповідував професор МИРОСЛАВ БЕРЕЖНИЦЬКИЙ.

НАУКА чи ПРАКТИКА?

Деякі пацієнти вважають, що лікуватися краще в практичних лікарів, ніж у професорів, які, мовляв, далекі від буденної практики.

Професор БЕРЕЖНИЦЬКИЙ М.М. вважав інакше – лікуватись треба в того, хто вміє лікувати і має добрі результати!

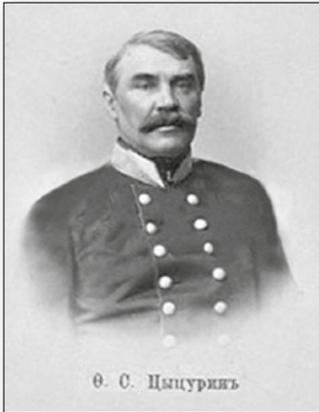
І зовсім непогано, якщо лікар-практик проводить ще й наукову роботу, бо НАУКА і ПРАКТИКА – це два крила великого птаха, ймення якому МЕДИЦИНА!

Якраз МИРОСЛАВ МИКОЛАЙОВИЧ працював одночасно завідувачем терапевтичного відділу 1-ї міської лікарні й асистентом кафедри. Оце і є прикладом єднання науки і практики!

КОГО можна було б вважати ПРООБРАЗОМ проф. БЕРЕЖНИЦЬКОГО М.М.?

На мою думку, це, безперечно, засновник Київської школи внутрішньої медицини, перший професор-терапевт медичного факультету Київського університету святого Володимира

ФЕДІР СТЕПАНОВИЧ ЦИЦУРІН!!! – уродженець містечка Бірючі козацького регіону Слобожанської України, яка сьогодні веде смертельну боротьбу за незалежність УКРАЇНИ.

Ф. С. Цицуринъ

У 1845 році побачила світ визначна наукова робота київського професора-інтерніста Федора Степановича Цицуріна «Вступ до курсу приватної терапії, семіотики та клініки внутрішніх захворювань».

Із позиції історичної ретроспективи вона визнана за «документ вражаючої сили, маніфест медицини, що вступила в природничо-наукову епоху своєї історії».

Професор БЕРЕЖНИЦЬКИЙ М.М.,
як і професор ЦИЦУРИН Ф.С., вважав, що основна концепція
організації медичної освіти і практики має визначатися з позиції гуманізму:
«ЛІКУВАННЯ ХВОРИХ —
головна й кінцева мета ЛІКАРЯ».

Родоначальник Київської школи внутрішньої медицини проф.
Ф.С. Цицурін і один із фундаторів Прикарпатської школи
терапевтів проф. М.М. Бережницький наголошували:
«...Недостатньо визначити природу хвороби, потрібно вміти
спостерігати її перебіг із враховуванням особливостей організму
даного хворого» (цит. за М.І. Дземан / До 180-річчя Національного
медичного університету імені О.О. Богомольця: засновник Київської школи
внутрішньої медицини ФЕДІР СТЕПАНОВИЧ ЦИЦУРИН. Терапевтика. 2021;2.
DOI: 10. 31793/2709-7404 2021. 2-2.71).

**ВІЧНА СЛАВА ПРИКАРПАТСЬКИМ
ПРОФЕСОРАМ-ТЕРАПЕВТАМ!
Не кажіть із сумом: їх нема,
а із вдячністю – вони були!**

АВІОСОР МОЙСЕЙ ЛАЗОРОВИЧ

* Бережницький Мирослав Миколайович

Бигар Петро Васильович

БОРИН ЯКІВ ВОЛОДИМИРОВИЧ

Вакалюк Петро Михайлович

Ванджура Ірина Петрівна

Денисюк Віталій Григорович

Кравець Микола Петрович

Макось Роман Павлович

Нейко Євген Михайлович

Паращак Ганна Петрівна

Для цитування: Середюк НМ. Вчитися на діагностичних помилках... (За матеріалами науково-практичної конференції до 93-річчя від дня народження професора Бережницького Мирослава Миколайовича, Івано-Франківськ, 2022 р.). *Терапевтика / імені професора М.М. Бережницького*. 2022;3(2):14-24. DOI: 10.31793/2709-7404.2022.3-2.14.

Адреса для листування: Середюк Нестор Миколайович, seredyuknestor@gmail.com; Івано-Франківський національний медичний університет, вул. Галицька, 2, м. Івано-Франківськ, 76018, Україна.

Відомості про авторів: Середюк Нестор Миколайович, лауреат Ордена Святого Пантелеймона, д-р мед. наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, Professional Member, HFA, EHRA Gold Member, ACVC Silver Member, завідувач кафедри внутрішньої медицини № 2 та медсестринства Івано-Франківського національного медичного університету. ORCID: 0000-0002-3616-2445.

Особистий внесок: Середюк Н.М. — концепція роботи та дизайн, аналіз проблеми, написання презентації.

Фінансування: Презентація підготовлена в рамках самофінансування.

Декларація з етики: Автор задекларував відсутність конфлікту інтересів і фінансових зобов'язань.

Проходження статті: Надійшла до редакції 21 липня 2022 року; прийнята до друку 21 серпня 2022 року; надрукована 14 вересня 2022 року.

For citation: Serdiuk NM. Learn from diagnostic errors... (According to the materials of the scientific and practical conference for the 93rd anniversary from the birthday of Professor Berezhnyskyi Myroslav Mykolayovych, Ivano-Frankivsk, 2022). *Terapevtyka / of professor M.M. Berezhnysky* 2022;3(2):14-24. DOI: 10.31793/2709-7404.2022.3-2.14.

Correspondence address: Seredyuk Nestor Mykolayovych, seredyuknestor@gmail.com; Ivano-Frankivsk National Medical University, St. Halytska, 2, Ivano-Frankivsk, 76018, Ukraine.

Information about the authors: Seredyuk Nestor Mykolayovych, MD, Professor, ESC Professional Member HFA, EHRA Gold Member ACVC Silver Member, Head of the Department of Internal Medicine № 2 and Nursing of Ivano-Frankivsk National Medical University. ORCID: 0000-0002-3616-2445.

Personal contribution: Seredyuk NM — the concept of publication, analysis of the problem, researches, writing a presentation.

Funding: The presentation was prepared in the framework of self-financing.

Declaration of Ethics: The author declare that there is no conflict of interest or financial.

Article: Received 21 July 2022; accepted 21 August 2022; published 14 September 2022.